

МАЊИ ПРИЛОЗИ

СТАНОВНИШТВО ЦАРИБРОДА.

Цариброд је у горњем, високом делу Нишавине долине, тамо где се Нишава управо почиње звати тим именом; с обе је стране реке и у једном малом проширењу њене долине, у пољу „оивиченом дилувијалним терасама“, а међу доста високим и истакнутим брдима: Нешковим Висом, Козарицом, Острим Врхом и Мртвином. Варошког је типа и није младог постанка, јер га помињу путници Цариградским Друмом већ из друге половине Средњег Века. Свакојако да ће насеље бити словенског порекла. Припао нам је ректификацијом границе према Бугарској 6. XI. 1920.; тад га је заузела наша власт.

Имао је средином 1926. године¹ са засеоком Паскашијом 439 (сâм 417) породица, које су скупа можда бројале становника 2370, одн. 2250². Од овога броја породица староседелаца је било 185, одн. 163, остало су све досељеници, њих 254 породице, у главном готово само од 1878. год. па даље млађе. По местима и областима из којих су се доселили овако стоје: из Пирота 53 пор.; из среза нишавског 10 пор. из 9 села; из среза царибродског 119 пор. из 31 села; из Бугарске 66 пор. из 33 села; из Македоније 6 пор. из 3 места.

Нишавски срез дао је у овоме мигрирању по 1 породицу из ових села: Присјана, Извора, Доброг Дола, Топлог Дола, Лукање, Вел. Јовановца, Сукова и Височ. Ржане, и 2 је породице дао Обреновац.

Из Царибродског среза дошло је досељеника из ових села његових: по 1 породица из: Драговите, Раснице, Гор. и Доњ. Кривог Дола, Мазгоша, Бребевнице, Доње Невље, Петачинца, Звонца, Борова и Власа; по 2 породице: из Праче и Бањског Дола; по 3 породице: из Смиловца, Паскашије, Сливнице, и Влковије; по 4 породице: из Браћоваца, Лукавице и Бољев-Дола; по 5 породица: из Каменице, Славиње, Гојин-Дола и Бачева; по 6 породица: из Петрлаша и Одороваца; 7 пор. из Изатоваца; 8 пор. из Гуленоваца; 9 пор. из Радејне; 11 пор. из Жељуше, и 14 породица из Градиње.

¹ Списак породица послао ми је г. Ч. Алексић, учитељ у Цариброду и садржи ове податке: име и презиме, надимак, занимање, одакле је старином и кад је досељен који домаћин. Био сам слободан да тражим податке од мојег ученика и добивши их, ја му благодарим.

² По попису од 31. јануара 1921. имао је Цариброд 645 домаћинстава са 3494 становника.

Бугарска је дала мигранте из ових места: по 1 породицу села: Цркљевци, Панађуриште, Ново Село, Владисловци, Вел. Трново, Грознитовци, Липинци, Каленовци, Филиповци, Чепрљинци, Ропот, Празноглавци, Кондофре, Прекрсе, Мирково Смолча, Драговил и варош Софија; по 2 породице: Годеч, Радомир, Драгоман, Беренда, Брезник, Брацогово, Сливница и Понор; по 3: Голеш и Калотина; по 4 Извор, Рани Лук и Трн, 5 породица Врдловци и 8 Разбојиште.

Из Македоније су дошле по 2 породице из Прилепа, Крушева и с друге стране.

По времену пак досељавања направљен је овај врло занимљив преглед:

За турског времена	10 породица	Год. 1903.	—
Год. 1879.	23 породице	" 1904.	—
" 1880.	18 "	" 1905.	—
" 1881.	2 "	" 1906.	3 породице
" 1882.	—	" 1907.	—
" 1883.	3 породице	" 1908.	4 породице
" 1884.	5 "	" 1909.	1 "
" 1885.	4 "	" 1910.	10 "
" 1886.	7 "	" 1911.	2 "
" 1887.	12 "	" 1912.	1 "
" 1888.	9 "	" 1913.	1 "
" 1889.	23 "	" 1914.	—
" 1890.	11 "	" 1915.	2 породице
" 1891.	8 "	" 1916.	2 "
" 1892.	3 "	" 1917.	—
" 1893.	4 "	" 1918.	2 породице
" 1894.	10 "	" 1919.	11 породица
" 1895.	2 "	" 1920.	15 "
" 1896.	4 "	" 1921.	1 "
" 1897.	—	" 1922.	3 породице
" 1898.	4 породице	" 1923.	6 "
" 1899.	5 "	" 1924.	5 "
" 1900.	10 "	" 1925.	2 "
" 1901.	—	" 1926.	1 "
" 1902.	2 породице		

Овај преглед каже да у овој периоду од скоро 50 година није било досељавања: 1882., 1897., 1901., 1903., 1904., 1905., 1907., 1914. и 1917. године. По 1 породицу мигрантску имале су ове године: 1909., 1912., 1913., 1921. и 1926.; по 2: 1881., 1895., 1902., 1911., 1915., 1916., 1918. и 1925.; по 3: 1883., 1892., 1906. 1922.; по 4: 1885., 1893., 1896., 1898. и 1908.; по 5: 1884., 1899. и 1924; 6 само 1923., 7 само 1886.; 8 само; 1891.; 9 само 1888.; по 10: 1894., 1900. и 1910.; по 11: 1890. и 1919.; 12 само 1887.; 15 само 1920; 18 само 1880. и по 23 породице 1879. и 1889. године.

Која су места, одн. села, у којем времену и по колико породица дала Цариброду види се из овога прегледа.

Бачево 1883., 1886., 1906., 1910. и 1919. по 1 пор.	Врдловци 1889., 1890. и 1908. по 1, а за турско време 2 пор.
Беренда 1898. и за време турско по 1 пор.	Годеч 1894. и 1915. по 1 пор.
Борово 1925. 1 пор.	Голеш 1880., 1885. и 1896. по 1 пор.
Брацогово 1896. и 1910. по 1 пор.	Градиња 1890., 1894., 1902., 1910., 1916., 1919. и 1923. по 1 пор.; 1900. и 1918. по 2 пор., а 1920. 3 пор.
Браћовци 1889., 1890., 1898. и 1911. по 1 пор.	Грознатовци 1887. 1 пор
Бребевница 1888. 1 пор.	Гуленовци 1880., 1889., 1900. и 1915. по 1 пор., а 1887. и 1910. по 2 пор.
Брезник 1889. и 1899. по 1 пор.	До Бањски 1888. и 1894. по 1 пор.
Владисловци 1920. 1 пор.	
Власи 1887. 1 пор.	
Влковија 1893., 1920. и 1923. по 1 пор.	

- До Бољев 1889., 1892., 1894. и 1916. по 1 пор.
 До Гојин 1880., 1899., 1919., 1922. и 1923.
 по 1 пор.
 До Добри 1885. 1 пор.
 До Топли 1889. 1 пор.
 Драговил 1889. 1 пор.
 Драговита 1920. 1 пор.
 Драгоман 1891., 1892. по 1 пор.
 Жељуша 1880., 1884., 1888., 1895., 1900.,
 1910., 1913., 1919., 1920. и 1922. по 1 пор.
 Звонци 1920. 1 пор.
 Изатовци 1880., 1884., 1888., 1895., 1900.,
 1902. и 1925. по 1 пор.
 Извор нишав. 1923. 1 пор.
 Извор бугар. 1889. 3 пор., 1890. 1 пор.
 Јовановац Вел. 1924. 1 пор.
 Каленовци 1919. 1 пор.
 Калотина 1890., 1894. и 1908. по 1 пор.
 Каменица цариб. 1884., 1886., 1887., 1896.,
 и 1906. по 1 пор.
 Кондофре 1889. 1 пор.
 Криви До Гор. 1881. 1 пор.
 Криви До Доњи 1880. 1 пор.
 Крушево 1886. и 1910. по 1 пор.
 Липница 1910. 1 пор.
 Лук Рани 1883., 1890., 1900. и 1909. по 1 пор.
 Лукавица 1880., 1891., 1894. и 1911. по 1 пор.
 Лукања за време Турака 1 пор.
 Мазгош 1921. 1 пор.
 Македонија 1896. и 1900 по 1 пор.
 Мирково 1889. пор.
 Невља Доња 1889. 1 пор.
 Обреновац 1920. 1 пор.
 Одоровци 1880., 1889., 1893. и 1924. по
 1 пор.; 1920. 2 пор.
 Панађуриште 1919. 1 пор.
- Паскашија 1894. 1 пор. 1908. 2 пор.
 Петачинци 1892. 1 пор.
 Петрлаш 1886., 1912., 1919., 1922., 1924. и
 1926. по 1 пор.
 Пирот 1 пор. за време турско, 1834., 1885.,
 1886., 1890., 1893. и 1900. по 1 пор.;
 1879., 1880., 1883., 1894. по 2 пор. 1887.
 и 1891. по 4 пор.; 1888. и 1889. по 5 пор.
 Понор 1879. 2 пор.
 Празноглавци 1881. 1 пор.
 Прача 1880. и 1923. по 1 пор.
 Прекрсе 1898. 1 пор.
 Прилеп 1884. и 1920. по 1 пор.
 Присјан 1890. 1 пор.
 Радејна 1887., 1899., 1900., 1910. и 1923. по
 1 пор., 1919. и 1920. по 2 пор.
 Радомир 1889 и 1890. по 1 пор.
 Разбојиште 1886., 1890. и 1891. по 1 пор.,
 1889. 2 пор. и за време турско 3 пор.
 Расница цариб. 1887. 1 пор.
 Ржана Вис. 1919. 1 пор.
 Ропот 1 пор. за време турско.
 Село Ново 1 пор. за време турско.
 Славиња 1880., 1894., 1895., 1920. и 1924.
 по 1 пор.
 Сливница царибр. 1880. по 3 пор.
 Сливница бугар. 1880. и 1899. по 1 пор.
 Смиловци 1889., 1899. и 1924. по 1 пор.
 Смолча 1887. 1 пор.
 Софија 1919. 1 пор.
 Суково 1906. 1 пор.
 Трн 1880., 1886., 1900. и 1910. по 1 пор.
 Трново Вел. 1885. 1 пор.
 Филиповци 1880. 1 пор.
 Црљевци 1898. 1 пор.
 Чепрлинци 1884. 1 пор.

Треба поменути целине ради да Цариброд има и Цигана; њих је 10 породица староседелаца, 3 пор. досељених из Радејне и по 1 пор. из Петрлапа, Цркљеваца, Годеча, Присјана и Доброг Дола.

Е. Ј. Цветић.

ПОНИКВА И БОШКАНОВА ЈАМА

(два типа пећина попова поља и његове околине)

Пониква.

Припада групи главних понора и подземних отока Попова Поља. Она је данас, истина, незнатна отока али је још у скорој прошлости била много значајнија. *Ј. Цвијић* је изнео да је до пре 26 година била главни понор поља.¹ *М. Groller*², пре 39 година, забележио је да је Пониква велики понор Попова Поља. Проматрања у пећинском каналу такође упућују на закључак да је Пониква раније била отока великог капацитета.

¹ Јован Цвијић, Циркулација воде и ерозија у карсту. Гласник Географског Друштва св. 12., Београд 1926., стр. 8.

² Max Groller V. Mildensee, Das Popovo polje in der Hercegovina. Mitt. k. k. Georg. Gesell. in Wien 1889. N. 2./3. p. 82.